

Competența instanțelor judecătorești

Competența judecătoriei

În competența de primă instanță a judecătoriilor intră **cererile menționate într-o enumerare limitativă în cuprinsul alin. (1) pct. 1 lit. a)-l) al art. 94 NCPC**, fără a distinge după cum obiectul acestora este sau nu este evaluabil în bani.

a) Cererile date de Codul civil în competența instanței de tutelă și de familie, în afară de cazurile în care prin lege se prevede în mod expres altfel [art. 94 pct. 1 lit. a)].

Sunt astfel de litigii, cele referitoare la:

- căsătorie (încheiere, nulitate, desfacerea căsătoriei), cu toate efectele ei, patrimoniale și personale;
- rudenie (filiația, adopția);
- exercitarea autorității părintești;
- obligația de întreținere în interiorul familiei.

Măsurile de ocrotire a persoanei fizice, atribuite prin art. 107 NCC în competența materială a instanței de tutelă, sunt cele evocate în cuprinsul art. 106 NCC, și anume:

- reprezentarea minorului;
- instituirea tutelei minorului;
- darea minorului în plasament;
- alte măsuri de protecție specială a minorului, anume prevăzute de lege;
- punerea majorului sub interdicție judecătorească
- instituirea curatelei majorului, în condițiile prevăzute de noul Cod civil.

b) Cererile referitoare la înregistrările în registrele de stare civilă [art. 94 pct. 1 lit. b)].

c) Cererile având ca obiect administrarea clădirilor cu mai multe etaje, apartamente sau spații aflate în proprietatea exclusivă a unor persoane diferite, precum și cele privind raporturile juridice stabilite de asociațiile de proprietari cu alte persoane fizice sau persoane juridice, după caz [art. 94 pct. 1 lit. c)].

d) Cererile de evacuare [art. 94 pct. 1 lit. d)].

e) Cererile referitoare la servituți, zidurile și șanțurile comune, distanța construcțiilor și plantațiilor, dreptul de trecere, precum și la orice servituți sau alte limitări ale dreptului de proprietate prevăzute de lege, stabilite de părți ori instituite pe cale judecătorească [art. 94 pct. 1 lit. e)].

f) Cererile privitoare la strămutarea de hotare și cererile în grănițuire [art. 94 pct. 1 lit. f)].

g) Cererile posesorii [art. 94 pct. 1 lit. g)].

h) Cererile privind obligațiile de a face sau de a nu face neevaluabile în bani, indiferent de izvorul lor contractual sau extracontractual, cu excepția celor date de lege în competența altor instanțe [art. 94 pct. 1 lit. h)].

i) Cererile de împărțală judiciară, indiferent de valoare (art. 94, pct. 1, lit. i).

În cazul în care cererea de împărțală judiciară are caracterul unei cereri accesorii unei cereri de divorț ori unei cereri în materie de moștenire, atunci competența nu mai aparține exclusiv

judecătorei, ea urmând a fi determinată după valoare, prin aplicarea regulii generale înscrisă în art. 98 NCPC ori a regulii speciale în materie de moștenire, înscrisă în art. 105 NCPC.

j) Orice alte cereri evaluabile în bani în valoare de până la 200.000 lei inclusiv, indiferent de calitatea părților, profesioniști sau neprofesioniști (art. 94, pct. 1, lit. j). În ceea ce privește cererile patrimoniale al căror obiect are o valoare de peste 200.000 lei, acestea intră în **competența de primă instanță a tribunalului.**

Calea de atac. Toate hotărârile pronunțate de judecătoria în primă instanță, prevăzute de art. 94 pct. 1 lit. a)-i) sunt supuse **numai apelului la tribunal**, iar hotărârile pronunțate de tribunal în apel sunt definitive, potrivit art.634 alin. (1) pct. 4 NCPC.

Competența judecătorei privind judecata în primă și ultimă instanță: Cererile privind creanțe având ca obiect plata unei sume de bani de până la 2.000 lei inclusiv.

De asemenea, judecătoriile soluționează litigii:

a) în materia **executării silite** [art. 72, art. 61 alin. (3), art. 62 alin. (2) și art. 68 alin. (2) din Legea nr. 58/1934 asupra cambiei și biletului la ordin, art. 641 alin. (2) NCPC.]; în materia contestației la executare, a suspendării executării silite a unei hotărâri prin care s-a încuviințat executarea silită a unui titlu executoriu pronunțat de o instanță străină, competența revine tot **judecătorei**, ca instanță de executare, și nu tribunalului, ca instanță prevăzută de Legea nr. 191/2007, pe considerentul că Legea nr. 191/2007 dă în competența tribunalului numai cererile de recunoaștere și de încuviințare a executării silite.

b) în materia **asigurării probelor** [art. 360 NCPC.];

c) în procedura specială privitoare la înscrierea drepturilor dobândite în temeiul uzucapiunii [art.1050 alin. (1) NCPC];

d) în materia **recuzării sau abținerii judecătorilor de la judecătoria** (art. 50 NCPC);

e) în materia **îndreptării erorilor materiale, a lămuririi sau a completării hotărârilor pronunțate de judecătoria;**

f) în materia **alegerii autorităților administrației publice locale** [art. 31 alin. (4) din Legea nr. 67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, republicată];

g) în materia **înscrierii asociațiilor și fundațiilor** [art. 5 și art. 17 din O.G. nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații];

h) în materia **înscrierii sindicatelor** [art. 14 alin. (1) din Legea nr. 62/2011 a dialogului social, act normativ care a abrogat Legea nr. 54/2003 a sindicatelor];

i) în materia **comunicării de acte judiciare și extrajudiciare în materie civilă și comercială** [art. 34 lit. c) din Legea nr. 189/2003 privind asistența judiciară internațională în materie civilă și comercială, republicată];

j) în materia **litigiilor dintre proprietari și chiriași cu privire la nivelul și plata chiriei întemeiate pe O.U.G. nr. 40/1999** (art. 42 din O.U.G. nr. 40/1999 privind protecția chiriașilor și stabilirea chiriei pentru spațiile cu destinația de locuințe);

k) în materia **cererilor de emitere a certificatului în cazul în care se solicită recunoașterea sau încuviințarea executării silite** pe teritoriul unui alt stat membru al Uniunii Europene a unui act autentic, executoriu potrivit legii române [art. 2 alin. (2) din art. I din O.U.G. nr. 119/2006];

l) în materia cererilor formulate în aplicarea Legii cadastrului și a publicității imobiliare nr. 7/1996;

m) în materia medierii, pronunță o hotărâre care consfințește voința părților, conform art. 59 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator;

n) în materia azilului, cereri formulate în aplicarea Legii nr. 122 din 4 mai 2006 privind azilul în România.

Competența judecătorei în căile de atac împotriva hotărârilor autorităților administrației publice cu activitate jurisdicțională și ale altor organe cu astfel de activitate în cazurile prevăzute de lege (art. 94 pct. 3), pronunțând hotărâri definitive.

Exemplificativ, menționăm următoarele:

- a) plângerile formulate în contra hotărârilor comisiilor județene de fond funciar [art. 53 alin. (2) din Legea nr. 18/1991, republicată¹ și art. 12 alin. (6) din Legea nr. 1/2000];
- b) plângerea împotriva încheierii registratorului-șef din cadrul oficiului teritorial în raza căruia este situat imobilul, prin care a soluționat cererea de reexaminare împotriva încheierii de admitere sau respingere a cererii de înscriere în cartea funciară [art. 50 alin. (2¹) din Legea nr. 7/1996 a cadastrului și a publicității imobiliare, republicată];
- c) plângerea împotriva hotărârii de acordare a protecției subsidiare sau de respingere a cererii de azil [art. 64 alin. (1) raportat la art. 55 alin. (1) și art. 53 alin. (1) lit. b) și c) din Legea nr. 122/2006 privind azilul în România;

Competența Tribunalului

Tribunalele judecă în primă instanță, în apel, în recurs și orice alte cereri date prin lege în competența lor exclusivă.

Competența tribunalului privind judecata în primă instanță. Tribunalele vor judeca în primă instanță toate cererile al căror obiect este evaluabil sau, după caz, neevaluabil în bani, cu excepția celor care sunt atribuite în competența de primă instanță a judecătorei, a cererilor în materie de contencios administrativ și fiscal, atribuite în competența de primă instanță a curții de apel și a cererilor care prin dispoziții ale legii sunt atribuite în competența de primă instanță a curților de apel sau Înaltei Curți de Casație și Justiție. Referitor la cererile al căror obiect este evaluabil în bani, intră în competența de primă instanță a tribunalelor cererile evaluabile în bani în valoare mai mare de 200.000 lei, indiferent de calitatea părților, profesioniști sau neprofesioniști.

Competența tribunalului ca instanță de apel. Tribunalele judecă **apelurile declarate împotriva hotărârilor pronunțate de judecătoria în primă instanță.** Este vorba despre hotărârile pronunțate în cererile menționate limitativ în art. 94 pct. 1 lit. a)-j) N.C.P.C., precum și în alte cereri date în competența judecătorei, prin norme speciale, și care sunt susceptibile de a fi atacate cu apel (spre exemplu, hotărâri pronunțate de judecătoria ca instanță de executare).

Competența tribunalului ca instanță de recurs. Ca instanțe de recurs, tribunalele judecă numai recursurile date în competența lor prin norme speciale.

Astfel, tribunalele judecă recursurile exercitate împotriva încheierii de suspendare; hotărârii de renunțare la judecată și la dreptul pretins; hotărârii de perimare; tranzacția și altele, menționate expres.

Competența tribunalului privind judecata în alte cereri date prin lege. Se conferă tribunalelor și o competență materială exclusivă (art. 95 pct. 4 NCPC), în judecata anumitor cereri, ce au fost date în competența lor prin N.C.P.C. ori prin legi speciale. Spre exemplu:

- acțiunile formulate în temeiul Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945 – 22 decembrie 1989, republicată;
- litigiile în materia asigurărilor sociale prevăzute de art. 153 din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice;
- contestațiile formulate în baza art.7 din Ordonanța Guvernului nr. 105/1999 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate de către regimurile instaurate în România cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice;

– cererile pentru recunoașterea sau încuviințarea executării silite pe teritoriul României a hotărârilor în materie civilă și comercială, pronunțate într-un alt stat membru al Uniunii Europene în condițiile Regulamentului (CE) nr. 44/2001 [art. 1 alin. (1) din art. I din O.U.G. nr. 119/2006 privind unele măsuri necesare pentru aplicarea unor regulamente comunitare de la data aderării României la Uniunea Europeană];

– cererile în materia conflictelor de muncă, astfel cum este determinată această categorie de litigii prin dispozițiile Codului muncii⁹⁾, ale Legii nr. 62/2011 a dialogului social ale Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, precum și prin cele cuprinse în legi speciale

– cererile în materie de contencios administrativ. Tribunalele soluționează în primă instanță toate categoriile de litigii în materia contenciosului administrativ, atunci când autorul actului atacat este o autoritate publică locală și județeană sau una subordonată acesteia, precum și litigiile care privesc taxe și impozite, contribuții, datorii vamale, precum și accesorii ale acestora de până la 1.000.000 de lei (art. 10 din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ).

- Cauzele care au ca obiect raportul de serviciu al funcționarului public.

- Contestarea deciziei adoptate de către Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor sau, după caz, refuzul acesteia de a emite decizia; (alineatul (1) al articolului 20 din titlul VII "Regimul stabilirii și plății despăgubirilor aferente imobilelor preluate în mod abuziv" din Legea nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției);

– Cererile în materie de creație intelectuală și de proprietate industrială, dacă legea specială nu dispune altfel.

-cererile în materie de expropriere.

-cererile în materia adopțiilor.

Competența Curții de Apel

Curțile de apel judecă:

1. în primă instanță, cererile în materie de contencios administrativ și fiscal, potrivit legii speciale;
2. ca instanțe de apel, apelurile declarate împotriva hotărârilor pronunțate de tribunale în primă instanță;
3. ca instanțe de recurs, în cazurile anume prevăzute de lege;
4. orice alte cereri date prin lege în competența lor.

Competența curții de apel privind judecata în primă instanță. Competența de primă instanță a curților de apel este limitată, ele soluționând procesele și cererile în materie de contencios administrativ și fiscal, potrivit legii 554/2004. Prin dispozițiile art. 10 din actul normativ evocat, secțiile de contencios administrativ și fiscal ale curților de apel judecă în primă instanță litigiile nepatrimoniale și patrimoniale privind actele administrative emise sau încheiate de autoritățile publice centrale, precum și cele care privesc taxe și impozite, contribuții, datorii vamale, precum și accesorii ale acestora mai mari de 1.000.000 de lei dacă prin lege organică specială nu se prevede altfel;

Curtea de apel nu mai are competență de judecată în primă instanță în materie civilă.

Competența privind judecata în apel. Instanță de drept comun. Acestea soluționează toate apelurile declarate împotriva hotărârilor pronunțate de tribunal în primă instanță.

Competența curții de apel privind judecata în recurs. Curțile de apel devin instanțe de excepție în ceea ce privește soluționarea recursului, urmând a soluționa recursurile numai în cazurile anume prevăzute de lege:

a) hotărâri pronunțate de tribunale în apel;

b) hotărâri pronunțate de tribunale în primă instanță și în alte cereri date prin lege în competența lor,

care, potrivit legii, sunt supuse numai recursului, spre exemplu:

– procese și cereri în materie de contencios administrativ;

– cereri pentru recunoașterea și încuviințarea executării silite a hotărârilor date în statele membre ale Uniunii Europene;

– soluționarea unui conflict de competență ;

– asigurare de dovezi;

– încheieri de suspendare a judecării;

– renunțarea reclamantului la dreptul dedus judecării;

– perimare;

c) în orice alte cazuri prevăzute de lege. Spre exemplu:

– recursurile împotriva hotărârii tribunalului privind liberul acces la informațiile de interes public [art. 21 alin. (1) din Legea nr. 544/2001];

Competența Înaltei Curți de Casație și Justiție

Înalta Curte de Casație și Justiție judecă:

1. recursurile declarate împotriva hotărârilor curților de apel, precum și a altor hotărâri, în cazurile prevăzute de lege;

2. recursurile în interesul legii;

3. cererile în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor probleme de drept;

4. orice alte cereri date prin lege în competența sa.

Competența privind judecata recursului în interesul legii. I.C.C.J. judecă recursurile în interesul legii (art. 497 pct. 2 NCPC). Deciziile se pronunță de completul competent să judece recursul în interesul legii al Înaltei Curți de Casație și Justiție și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I (art. 517 NCPC).

Competența în cazul cererilor având ca obiect pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor probleme de drept. Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor probleme de drept este o instituție nou introdusă prin Codul de procedură civilă, reglementată în cuprinsul art. 519-521 NCPC.